

ТАҚРИЗИ

муқарризи расмӣ ба диссертатсияи Олимиён Сабрина Шамсулло дар мавзуи “Нақши матбуоти даврии тоҷик дар тарғиби фарҳанги миллӣ (дар мисоли нашрияҳои “Ҷумҳурият”, “Озодагон”, “Ҷавонони Тоҷикистон” ва “Миллат”, солҳои 2010-2015)” барои дарёфти унвони номзади илмҳои филология аз рӯйи ихтисоси 10.01.10 – Рӯзноманигорӣ

Аз рӯйи таъйиноте, ки дар ҷомеа дорад, рӯзноманигорӣ вазифаҳои мухталифро ба анҷом мерасонад. Тарғибу ташвиқи мавзӯ ва масъалаҳои гуногун аз ҷумлаи муҳимтарин вазифаҳои воситаҳои ахбори омма аст, ҳарчанд дар муҳити муосири илмӣ тарғибро хоси журналистикаи замони қабл мешуморанд ва онро дар шароити ҷомеаҳои демократӣ начандон шоистаи пазирӣ медонанд. Аммо ҳақиқат аст, ки фаъолияти ВАО ҳеҷ гоҳ берун аз дидгоҳи тарғиботӣ нест, чун моликияти давлат ва ё шахсони алоҳида будани онҳо мавҷудияти чунин дидгоҳро ошкортар месозад. Таҷрибаи журналистикаи байналмилалӣ дар мисоли расонаҳои бонуфузи ҷаҳонӣ ин нуктаро собит менамояд; ҳарчанд онҳо вонамуд мекунанд, ки гӯё тавозуни назарҳоро риоя менамоянд, аммо хислати тарғиботии матолиб маълум мегардад.

Аз ин нуктаи назар, баррасии тарғибу ташвиқи масъалаҳои муҳими миллӣ дар рӯзноманигории кишварҳои алоҳида яке аз ҷанбаҳои муҳими илми журналистикаи онҳост. Аз ҳамин ҷост, ки мавзуи диссертатсияи Олимиён С. яке аз мавзӯҳои муҳим дар журналистикаи тоҷик аст, зеро вазъи тарғиби фарҳанги миллиро дар нашрияҳои мухталифи фазои иттилоотӣ таҳқиқ мекунад.

Диссертант ҳақ аст, ки мегӯяд, “ВАО, бахусус матбуоти даврӣ, аз воситаҳои хеле муҳим ва омили нигоҳдорандаи расму ойинҳои мардум, солноманависи ҳаёти сиёсӣ, иҷтимоӣ, фарҳангиву иқтисодии ҷомеа ба шумор мераванд. Агар ба таърихи ташаккули матбуоти даврии тоҷик бингарем, мутмаин мешавем, ки он ҳамеша пасдоранда ва нигоҳдорандаи фарҳанг ва тарғибгари аносири он, аз ҷумла забони тоҷикӣ будааст”. Дар идомаи сухан, чун объекти таҳқиқи худ ба

матбуоти замони истиқлол мувоҷеҳ мешавад: “Дар ин замон матбуоти даврӣ на танҳо ба эҳёи фарҳанги миллӣ, тарғиби арзишҳои он ва инкишофи анъанаҳои фарҳанги асили тоҷикон тавачҷуҳи бештар намуд, балки масъалаҳои марбут ба фарҳангро дар меҳвари контексти мундариҷавии худ қарор дод”.

Вақте фарҳанги миллӣ ҳамчун “ҷавҳари ҳастии миллат” дар меҳвари мавзӯии матбуот қарор мегирад, албатта зарурати таҳқиқу баррасии илмии он ҳам ба вуҷуд меояд, ки диссертант ҳамин ҷиҳатро пурра ба инобат гирифтааст.

Дар боби якуми диссертатсия, ки масъалаҳои фарҳанги миллиро дар контексти маводи публитсистӣ таҳқиқ мекунад, таҳлили таносубии инъикоси масъалаҳои фарҳанг дар нашрияҳои даврӣ, муайян намудани нақши матбуоти расмӣ ва хусусӣ дар бозтоби ҷашнҳои фарҳангии миллӣ ва динӣ чун вазифаҳои мушаххас дар ду фасли боб ба таври алоҳида баррасӣ гардидаанд.

Ҳангоми баррасии таҳлили таносубии инъикоси масъалаҳои фарҳангӣ он ҷиҳат қобили тавачҷуҳ аст, ки диссертант ҳарчанд ба миқдори матолиб тавачҷуҳ намуда бошад ҳам, аммо иброз медорад, ки дар муайяннамоии таносуби матолиб сифату муҳтавои онҳо барои мо муҳимтар аст, яъне миқдор наметавонад нишони бартарӣ бошад. Дар ҳақиқат ҳам, ин сухани меҳварӣ дар таҳлили таносубии диссертант ба мушоҳида расид.

Дар фасли дуюми ин боб мавқеи матбуоти расмӣ хусусӣ дар бозтоби ҷашнҳои фарҳангии миллӣ ва динӣ баррасӣ гардида, бештар ба он нукта тавачҷуҳ шудааст, ки то кучо масъалаҳои фарҳангӣ дар контексти матолиби матбуоти даврӣ қарор доранд. Баррасии диссертант гувоҳи он ҳастанд, ки воқеан ҳам, матбуоти даврии тоҷик дар мисоли нашрияҳои мушаххас ҳарчанд аз дидгоҳи мухталиф масъалаҳои фарҳангиро бозтоб медиҳанд, аммо дар маҷмӯъ, ба ҷанбаҳои миллӣ ва динии фарҳанг тавачҷуҳи зиёд доранд.

Дар боби дуюми диссертатсия вижагиҳои фарҳанги ақаллиятҳои миллӣ ва бозтоби онҳо дар нашрияҳои ҷопӣ мавриди баррасӣ қарор гирифтааст. Дар фасли якуми ин боб нақши матбуоти даврӣ дар раванди ҷаҳонишавӣ ва вусъати ба ҳам наздикшавии фарҳангҳо таҳқиқ шуда, диссертант ин мавзӯи муҳимро дақиқназарона баррасӣ кардааст; ин маънӣ аз таҳлилҳои ӯ бармеояд, ки маводи ба ин мавзӯ бахшидашудаи нашрияҳои мавриди назарро фарогир аст. Диссертант ҳақ аст, ки ҷаҳонишавӣ ҳарчанд чанд паҳлуи мусбат дорад, аммо хавфи ҷиддӣ ба фарҳанги миллӣ ҳам ҳаст. Дарёфти матолиби муносиб ба мавзӯи фасл аз миёни маводи нашрияҳо ҳам, ки хатаре ба арзишҳои суннатии фарҳанги миллӣ будани ҷаҳонишавиро собит менамоянд ва аз нигоҳи илмӣ таҳқиқ гардидани онҳо нишони ба ҳадафи худ расидани диссертант аст.

Фасли дуюми ин боб ба нақши матбуоти даврии тоҷик дар муаррифии фарҳанги ақаллиятҳои миллӣ ихтисос дода шудааст. Шоистаи зикр аст, ки мавзӯи фарҳанги ақаллиятҳои миллӣ дар матбуоти даврӣ яке аз бахшҳои муҳим ба шумор меравад, зеро фарҳанги ақаллиятҳои миллии сокини кишвар ҷузъи муҳимму таркибии ҷомеаи демократӣ ва фарҳанги умумии мамлакат аст. Диссертант аз ҳамин нуқтаи назар ба фаъолияти матбуоти даврӣ муносибат карда, ибраз медорад, ки вижагиҳои фарҳанги ақаллиятҳои миллӣ ва эҳтирому тарғиби онҳо ба таври бояд дар нашрияҳо инъикоси худро наёфтааст ва ин ҷиҳат, аз нигоҳи ӯ, номукаммалии фаъолияти онҳо арзёбӣ шудааст.

Боби сеюми диссертатсия хислати бевоситаи тахассусӣ касб карда, дар ду фасли он имкониятҳои жанрӣ дар инъикоси масъалаҳои фарҳангӣ таҳқиқ шудааст. Фасли аввал ба тарзи инъикоси рӯйдодҳои фарҳангӣ дар қолаби жанрҳои хабарӣ ва фасли баъдӣ ба гузориши масъала ва тарзи баррасии он дар жанрҳои таҳлиلى ихтисос дода шудааст.

Дар ин фаслҳои қор диссертант муҳимияти риояи талаботи жанрии матлабҳо ва омили муваффақият будани онҳоро бо таҳлилҳои ҳеш собит намудааст. Нуқтаи ҷолибе, ки аз таҳлилҳои ӯ бармеояд, муқоисаи

матлабхоест, ки аз ҷониби журналистони касбӣ ва қаламкашони дигар таҳия шудаанд. Натиҷа он аст, ки риояи талаботи жанрӣ ҳангоми таҳияи матлабҳо нисбат ба он матолибе, ки дар онҳо талаботи жанрӣ риоя нашудааст, нишони бартарӣ ва ба ҳадаф расидани муаллиф мебошад.

Дар ин баробари ин дастовардҳо дар диссертатсия баъзе камбудихо ҳам мушоҳида шуд:

1. Хуб аст, ки таҳқиқ давраи мушаххас дорад, аммо ба кадом хотир маҳз ҳамин давра интихоб гардидааст, дар диссертатсия шарҳ наёфтааст.

2. Инчунин, диссертант баъзан давраи мушаххаси муайянкардаи таҳқиқи худро фаромӯш мекунад. Барои мисол, дар фасли дуюми боби якум дар бораи “Соли рушди сайёҳӣ ва ҳунарҳои мардумӣ” ҳарф мезанад, ки аз давраи таҳқиқи ӯ берун аст.

3. Диссертант дар баробари бандҳои дигар муайян намудани роҳи усулҳои шаклгирии афкори омма дар мавриди расму оинҳои миллиро вазифаи таҳқиқи худ қарор додааст. Чун ба назари мо, ҷолиб буд, ба иҷрои пурраи он таваҷҷуҳ кардем, аммо чунин ҳолат мушоҳида нашуд.

4. Аз нигоҳи мо, диссертант ҳангоми баррасии муносибати нашрияҳо бо фарҳанги ақаллиятҳои миллӣ ба зиёдаравӣ роҳ дода, махсусиятҳои сатҳи онҳоро ба инобат нагирифтааст; манзур ин ки танҳо муқоисае бо нашрияҳои маҳаллӣ ва муносибати онҳо бо фарҳанги ақаллиятҳои миллӣ моҳияти масъаларо равшантар месохт.

Эродҳои, ки зикрашон рафт, ба арзиши умумии диссертатсия таъсири ҷиддӣ надоранд ва бартарарф намудани онҳо ба салоҳи кор аст.

Диссертатсияи Олимиён Сабрина Шамсулло ба ихтисоси илмии интихобнамудаи муаллиф мувофиқат менамояд. Мавзуи диссертатсия ва мазмуну муҳтавои он ба доираи мавзӯ ва масъалаҳои таҳқиқӣ, ки дар шиносномаи ихтисоси илмии 10.01.10 – Рӯзноманигорӣ таъйин шудаанд, комилан мувофиқат мекунад.

Хулоса, диссертатсияи Олимиён Сабрина Шамсулло дар мавзуи “Нақши матбуоти даврии тоҷик дар тарғиби фарҳанги миллӣ (дар

мисоли нашрияҳои “Ҷумҳурият”, “Озодагон”, “Ҷавонони Тоҷикистон” ва “Миллат”, солҳои 2010-2015)” кори илмӣ-таҳқиқии анҷомёфта ба ҳисоб меравад.

Автореферати диссертатсия, гузоришҳои илмӣ ва мақолаҳои ба ҷоп расонидаи Олимиён Сабрина Шамсулло мухтавои асосии диссертатсияро инъикос намуда, аз лаёқати баланди илмии доғталаби дараҷаи илмӣ гувоҳӣ медиҳанд.

Диссертатсияи Олимиён Сабрина Шамсулло дар мавзӯи “Нақши матбуоти даврии тоҷик дар тарғиби фарҳанги миллӣ (дар мисоли нашрияҳои “Ҷумҳурият”, “Озодагон”, “Ҷавонони Тоҷикистон” ва “Миллат”, солҳои 2010-2015)” ба талаботи бандҳои 31-35-и Тартиби додани дараҷаҳои илмӣ, ки бо қарори Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 30 июни соли 2021, таҳти №267 тасдиқ шудааст, ҷавобгӯ буда, муаллифи он сазовори дарёфти дараҷаи илмии номзади илми филология аз рӯйи ихтисоси 10.01.10 – Рӯзноманигорӣ мебошад.

Муқарризи расмӣ:

номзади илми филология,
сармуҳаррири Муассисаи давлатии
“Маҷаллаи “Илм ва ҳаёт”
«22» августи соли 2022.

Хушдил Раҳимҷон

Суроға: 734018, Ҷумҳурии Тоҷикистон,
шаҳри Душанбе, кӯчаи С.Шерозӣ 16
Тел: (+992) 37 238-50-51, 93-489-26-56
E-mail: khushdil_09@list.ru

Имзои Хушдил Раҳимҷонро тасдиқ мекунам:
Масъули бахши кадрҳои Муассисаи
давлатии “Маҷаллаи “Илм ва ҳаёт”
«22» августи соли 2022.

Мирзобедилова Н.А.

Суроға: 734018, Ҷумҳурии Тоҷикистон,
шаҳри Душанбе, кӯчаи С.Шерозӣ 16
Тел: (+992) 37 238-50-51, 501-25-13-67